

LES ESTRENES DE LA SETMANA



UNA HISTÒRIA DE VIOLÈNCIA
Brad Pitt interpreta a *Mata's*
suauement un professional que
resol problemes. L'actor és
també el productor de la cinta.

DEA PLANETA

El món del crim no és impune a la crisi. Andrew Dominik dissectiona els baixos fons de Boston en un thriller carregat d'intenció política. Brad Pitt hi interpreta un assassí tan implacable com gentíl.

XAVI SERRA

BARCELONA. Andrew Dominik explica en l'últim Festival de Canes que el gènere criminal era el seu preferit. "Es el més honest, perquè està protagonitzat per gent motivada únicament pels diners", afirmava. La segona col·laboració entre aquest director neozelandès i Brad Pitt –la primera va ser el líric i subestimat western del 2007 *L'assassinat de Jesse James pel covard Robert Ford*– té un peu en el thriller criminal i un altre en el cinema polític.

Mata's suauement, que avui arriba a la cartellera, explica la història de dos brivalls de l'escalafó més baix del submón criminal de Boston, un ionqui i un pinxo qualssevol, que un bon dia roben el botí d'una partida de cartes il·legal. Els propietaris del local no poden permetre que el crim quedi impune i envien un professional (Brad Pitt) per fer-se'n càrrec i restaurar l'ordre: la reputació de la Mafía està en joc.

Es l'adaptació d'una novel·la de George V. Higgins del 1974, però Dominik trasllada l'acció del 1974 al 2008, en vigílies de l'elecció d'Obama com a president dels Estats Units. El context és significatiu per a Dominik: *Mata's* suauement està esquitxada per fragments dels discursos de campanya, tant d'Obama com de McCain, que dialoguen amb les situacions i conflictes. No és un exercici subtil, però sí eficaç: el retrat de les misèries del crim a Bos-

ton es transforma llavors en un comentari social sobre la fallida del Somni Americà i la pèrdua de valors i significats que acompanya l'actual crisi financera. Pot semblar una innovació, però és simplement el que sempre havia fet el gènere criminal abans de submergir-se en les aigües de la postmodernitat de la mà de Tarantino i els Coen: erigir-se en mirall incòmode de la societat, posant el dit a la nafra, dirigint el focus a les zones més ombrívols de l'home. Dominik segueix una llarga tradició: "Tots els films sobre gàngsters



Lapidari
El film acaba amb la frase: "Amèrica no és un país, és un fotut negoci"

parlen d'alguna manera sobre el capitalisme. Es un món en què s'accepta que algú mati per diners". Significativament, el film acaba amb una frase, absent a la novel·la, que condensa el missatge: "Amèrica no és un país, és un fotut negoci".

Xerrameca i esclats de violència

Per sort, l'interès de *Mata's* suauement no es limita a la seva crítica social, potser massa òbvia. Dominik orquestra un thriller tens i vibrant, amb una atenció als diàlegs i un humor soterrat que denoten la influ-

El Balzac dels baixos fons de Boston

Amb motiu de l'estrena de *Mata's* suauement, Libros del Asteroide ha editat la novel·la que adapta la cinta de Dominik. *Mátalos suauemente* (el títol en anglès és *Cogan's trade*), publicada el 1974, és la tercera novel·la de George V. Higgins, un escriptor, periodista i procurador que es va especialitzar en la descripció minuciosa dels ambients criminals i que va ser batejat per la crítica com "el Balzac dels baixos fons de Boston". Ambientada en els



anys 70, els lectors hi trobaran a faltar el rerefons polític que Dominik imprimeix en l'adaptació, però no la força d'uns diàlegs esmolats i punyents. Higgins va debutar amb *Los amigos de Eddie Coyle*, que Peter Yates va adaptar al cinema el 1973 com *El confident*. Aquest noir de culte en què Robert Mitchum interpreta un madur venedor d'armes que pacta amb la policia per no anar a la presó és el principal referent de Dominik a *Mata's* suauement.

ència del primer Tarantino, però sense caure en el pastitx pop: aquí, en comptes d'analitzar el significat de la lletra de *Like a virgin*, els personatges citen Thomas Jefferson. No tot és xerrameca, esclar. També hi ha escenes d'acció, esclats puntuals de violència espaiats al llarg de la història que Dominik pot filmar tant amb crua nuesa –la pallissa a Ray Liotta– com amb una estilitzada càmera lenta. Res que s'allunyi gaire del cànon del *neonoir* contemporani, que passa per directors com Michael Mann i James Gray.

Tanmateix, és significatiu que les seqüències més reeixides de la pel·lícula siguin les converses de l'assassí interpretat per Brad Pitt amb l'advocat que representa els interessos de la Mafía, un magnífic Richard Jenkins. El treball de Pitt també és excel·lent, però en part perquè s'ha reservat –ell mateix s'encarrega de produir la cinta– el personatge més interessant de la funció: un assassí eficient de guant blanc que s'indigna per la violenta pallissa a un sospitós del robatori i, un segon després, defensa a capa i espasa la necessitat d'eliminar-lo, tot i ser innocent, per "una qüestió d'imatge". "El Jackie intenta assassinar amb precisió, que no sigui gaire dolorós per a la víctima", deia Pitt a Canes sobre el personatge. "Però és un fet que té més a veure amb el negoci que amb la pietat".

Dominik no cau mai en la temptació de retratar el món criminal com un univers *cool*, sinó sòrdid. Uns roben per comprar droga, d'altres maten per pagar les putes i l'alcohol (atenció a l'aparició de James Gandolfini) i d'altres perquè sí, perquè poden. Fred i expeditiu: el capitalisme en acció.